

SVEŠVALODA (angļu, franču, vācu)

Optimālais mācību satura apguves līmenis Centralizētā eksāmena programma

1. Centralizētā eksāmena mērķis un adresāts

Centralizētā eksāmena (turpmāk – eksāmens) darba mērķis ir novērtēt skolēnu sniegumu svešvalodā atbilstoši Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumu Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) 2. pielikumam “Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti valodu mācību jomā” optimālajā mācību satura apguves līmenī (B2), kā arī iegūt datus skolēnu snieguma un apgūtā mācību satura izvērtēšanai, metodisko ieteikumu izstrādei un profesionālās pilnveides plānošanai izglītības iestādes, dibinātāja un valsts līmenī, lai identificētu un izvērtētu, cik lielā mērā ir apgūti plānotie sasniedzamie rezultāti, lai sertificētu apgūto vai atlasītu kandidātus turpmākās izglītības iespējām, kā arī lai pārvaldītu iegūtos datus izvērtēšanai un lēmuma pieņemšanai par atbalstu vai mācību satura īstenošanas atbildību. Skolēni, kuri demonstrē atbilstošas valodas zināšanas, saņem apliecinājumu par valodas apguves līmeni B2 saskaņā ar Eiropas kopīgajām pamatnostādņēm (turpmāk – EKP).¹

Eksāmena adresāts – izglītojamie, kuri ir apguvuši valodu mācību jomas sasniedzamos rezultātus (turpmāk – SR) svešvalodā optimālajā mācību satura apguves līmenī.

2. Vērtēšanas saturs

Eksāmens novērtē skolēnu sniegumu svešvalodā receptīvajās un produktīvajās darbībās un to savstarpējā mijiedarbībā. Eksāmens pārbauda skolēnu spēju saprast un lietot literāro valodu, runābot un rakstot par sev zināmām un nezināmām tēmām, ar kurām saskaras personiskajā, sabiedriskajā, mācību vai ar darba vidi saistītā jomā. Eksāmens arī sniedz iespēju izvērtēt skolēnu zināšanu atbilstību B2 līmenim.

Eksāmens dod skolēnam iespēju pārbaudīt savas zināšanas un izpratni, prasmes, ieradumus un zināšanu, izpratnes un prasmju kombinācijas, kuras skolēns svešvalodā ir apguvis.

Eksāmena saturs izstrādāts atbilstoši standartā plānoto skolēnam SR grupām optimālajā apguves līmenī, saskaņojot tās ar EKP valodas B2 līmeņa un izziņas darbības līmeņu aprakstiem (1. tabula), kas balstās SOLO taksonomijā (*Structure of Observed Learning Outcomes*) jeb novēroto mācīšanās rezultātu struktūrā. Svešvalodu standarta SR grupas, EKP B2 līmeņa sasniedzamo rezultātu indikatori un SOLO taksonomija veido eksāmena uzdevumu kompleksumu un ļauj prognozēt uzdevumu grūtības pakāpi. Valodu apgūvē grūtības pakāpi raksturo makrofunkcijas – apraksts, salīdzinājums un cēloņsakarības, kas ir salīdzināmas ar SOLO I–IV līmeni.

1. tabula. SOLO taksonomijas izziņas līmeņu apraksts

Izziņas darbības līmenis un tā apraksts	
I	Uztver un lieto vārdus, frāzes, teikumus un dažādus tekstu veidus svešvalodā.

¹ Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana. Rīga : Valsts valodas aģentūra, 2006. ISBN 9789984983677

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. 2th ed. Strasbourg : Council of Europe, 2001.

II	Piemēro valodas struktūras attiecīgajai situācijai, novērtē situāciju un tās dalībnieku vajadzības.
III	Lieto valodas zināšanas vai prasmes jaunās situācijās, uzskatāmi atklājot patiesu izpratni par valodas lietojuma atbilstību.
IV	Lieto valodas zināšanas un prasmes situācijās ar augstu kompleksuma pakāpi.

Izziņas darbības līmeņu integrācija uzdevumos atklāj eksāmenā pārbaudāmā satura sadalījumu pa uzdevumiem dažādās eksāmena daļās. Eksāmena uzdevumi veidoti atbilstoši SR grupām – plānotajiem skolēnam SR optimālajā apguves līmenī. Katrs uzdevums pārbauda vairākas SR grupas. Svešvalodu zināšanu pārbaudē tiek izmantoti EKP līmeņu apraksti, kuros noteikti indikatori liecina par konkrētā valodas apguves līmeņa sasniegšanu (2. tabula), kur atspoguļota atbilstība starp standarta SR grupām, EKP indikatoriem un izziņas darbības līmeni (SOLO taksonomija).

2. tabula. Eksāmena svešvalodās atbilstība svešvalodu standartam, EKP un SOLO taksonomijai

Sasniedzamo rezultātu veids un grupa		B2 valodas apguves līmeņa sniedzamo rezultātu indikatori* (EKP)	Izziņas darbības līmenis (SOLO)
Zināšanas un izpratne	Konteksts: globāli un detalizēti izprot daudzveidīgu tekstu kontekstu.	<ul style="list-style-type: none"> Saprot specializētus rakstus ārpus savas interešu jomas. Saprot rakstus un ziņojumus par aktuālām problēmām, kur autori izsaka noteiktu viedokli vai nostāju. 	I–II
	Tekstu veidi: mērķtiecīgi izmanto iegūto informāciju, idejas, pārdomas savos mutvārdu un rakstveida tekstos, piešķirot tiem jaunu nozīmi.	<ul style="list-style-type: none"> Atrod vajadzīgo informāciju, caurskatot garus un sarežģītus tekstus. Nosaka saturu dažādu veidu autentiskos tekstos (raksts, brošūra, grafiks, bloga ieraksts, ziņas, daiļliteratūras fragments, enciklopēdijas ieraksts, instrukcija utt.) un autentiskos audioierakstos (ziņas/reportāža, intervija, publiskā runa utt.), kas saistīti ar dažādām jomām un jautājumiem. 	II
	Valodas sistēma: izvēlas kontekstam un tekstam piemērotu leksiku, vārdus, frāzes un izteicienus savieno kompleksos teikumos, lietojot atbilstošas kategorijas,	<ul style="list-style-type: none"> Izvēlas un lieto plašu vārdu krājumu, bet grūtības var sagādāt retāk lietotas idiomās. Lieto dažādas gramatiskās konstrukcijas un daudzveidīgu leksiku, kura ļauj skaidri izteikt 	II–III

	elementus, vārdšķiras un struktūras.	savu domu. Sarežģītākās gramatiskās konstrukcijās var pieļaut nenozīmīgas kļūdas.	
Prasmju grupas	Uztver un analizē runātā un rakstītā teksta saturu un struktūru.	<ul style="list-style-type: none"> Lasa patstāvīgi, lasīšanas veidu un tempu piemērojot konkrētam tekstam vai lasīšanas mērķim un pēc vajadzības lietojot atbilstošus uzziņu avotus. 	III
	Producē un publisko strukturētu runātu un rakstītu tekstu auditorijai piemērotā valodā un stilā.	<ul style="list-style-type: none"> Veido skaidrus, sistēmiskus aprakstus un izklāstus, kur atbilstoši akcentēti nozīmīgākie jautājumi un svarīgākās detaļas. Veido skaidrus, detalizētus aprakstus un izklāstus par dažādiem tematiem, kas saistīti ar personas interesēm un dažādām mācību jomām, izvēršot un pamatojot izteikto domu ar papildu argumentiem un attiecīgiem piemēriem. 	III–IV
	Informācijas pratība: iegūst, pārveido un ētiski izmanto informāciju.	<ul style="list-style-type: none"> Iegūst informāciju, idejas un uzskatus no specializētiem informācijas avotiem savā nozarē. Saprot garas, sarežģītas instrukcijas un detaļas par apstākļiem un brīdinājumiem, ja ir iespējams pārlasīt atsevišķi. 	III–IV
	Sadarbība: konstruktīvi sadarbojas dažādu viedokļu apspriešanā un kopīga darba organizēšanā.	<ul style="list-style-type: none"> Ja nepieciešams, novirzās no iepriekš sagatavotā teksta un pievēršas klausītāju uzdotajiem jautājumiem, raitā valodā brīvi formulējot domu. Atbild uz jautājumiem par runāto brīvi un bez sagatavošanās, neradot grūtības klausītājiem. 	III
Ieradumi	Atbildīgi, pilnvērtīgi darbojas daudz kultūru un daudzvalodu vidē.	<ul style="list-style-type: none"> Izsakās pārlicinoši, skaidri un pieklājīgi, atbilstoši situācijai un tajā iesaistītajām personām. 	III
Zināšanu, izpratnes un prasmju	Problēmrisināšana: plānveidīgi un secīgi īsteno teksta izpēti – definē izpētes objektu, izvēlas	<ul style="list-style-type: none"> Runā un rakstos veido skaidru, detalizētu tekstu par dažādiem ar savu interešu loku un mācību 	III–IV

komplekss lietojums	metodoloģiju, veic datu savākšanu un analīzi, formulē secinājumus.	jomu saistītiem jautājumiem, apkopojot un izvērtējot informāciju un argumentus no vairākiem avotiem.	
----------------------------	--	--	--

* *Indikatori – SR rādītāji atbilstoši EKP valodas apguves līmeņu aprakstiem.*

Katram SR veidam ir sava specifika.

- **Zināšanas un izpratne** aptver visas svešvalodu standarta galvenās daļas: konteksts, teksteide un zināšanas par valodas sistēmu.
Zināšanu un izpratnes apguve attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam SR, kuri parasti sākas ar darbības vārdiem “skaidro”, “pamato” u. c. Plānoto skolēnam SR apguvi skolēns demonstrē, piemēram, atbildot uz jautājumiem par dzirdēto vai izlasīto.
- **Prasmju grupas** ietver valodas uztveri, producēšanu, mijiedarbību/sadarbību un informācijas pratību.
Tās ir būtiskas mācību priekšmeta specifiskās prasmes, domāšanas un caurviju prasmes. Prasmju apguvi skolēns atklāj darbībā, piemēram, analītiski spriež, piedaloties diskusijās, lieto kontekstam atbilstošu valodu.
- **Ieradumu** sadaļa ir orientēta uz eksāmena satura daudzvalodu un daudz kultūru kontekstu. Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā: tos vērtē, novērojot skolēna spējas darboties daudz kultūru kontekstā.
- **Zināšanu, izpratnes un prasmju komplekss lietojums** integrē visas iepriekš minētās sastāvdaļas uz problēmas risinājumu orientētos uzdevumos.

3. Eksāmena darba uzbūve

Eksāmenam ir četrās daļas:

- 1. daļa – lasīšana (rakstveidā);
- 2. daļa – klausīšanās (rakstveidā);
- 3. daļa – rakstīšana (rakstveidā);
- 4. daļa – runāšana (mutvārdos).

Eksāmena uzdevumi veidoti attiecīgajā svešvalodā.

3. tabula. Eksāmena darba daļu īpatsvars un izpildei paredzētais laiks

Darbību veidi (EKP)	Daļa	Uzdevumu skaits	Maksimālais punktu skaits	Daļas īpatsvars, (%)	Izpildes laiks, (min.)
Receptīvās darbības	Lasīšana	2-3	25	25	45
	Klausīšanās	2-3	25	25	25
Produktīvās darbības ar integrētiem mijiedarbības un starpniecības elementiem	Rakstīšana	2	32 x 0,78125	25	80
	Runāšana	1	25	25	12–15

Receptīvo (klausīšanās un lasīšanas) **darbību pārbaudes uzdevumi**

Receptīvo darbību pārbaudi veido **lasīšanas un klausīšanās daļu** uzdevumi B2 līmenī, kas pārbauda skolēnu spēju saprast literārā valodā pausto saturu par zināmām un nezināmām tēmām, ar kurām saskaras personiskajā, sabiedriskajā, mācību vai ar darba vidi saistītā jomā.

Produktīvo (rakstīšanas un runāšanas) **darbību pārbaudes uzdevumi**

Rakstīšana

Rakstīšanas daļa sastāv no diviem uzdevumiem ar dažādām komunikatīvajām funkcijām.

Pirmajā uzdevumā pārbauda skolēnu prasmi uzrakstīt interaktīvu tekstu ar konkrētu saziņas mērķi (piemēram, vēstuli, e-pastu), ievērojot komunikatīvās situācijas kontekstu (ko atklāj iedevums un norādījumi) un lietojot svešvalodu atbilstoši EKP B2 līmeņa prasībām. Vēstulē skolēns skaidri un pārliecinoši izsakās formālā stilā, sniedz informāciju, pauž viedokli, ja nepieciešams, uzdod precizējošus jautājumus atbilstoši situācijai un tajā iesaistītajām personām.

Otrajā uzdevumā pārbauda skolēnu prasmi uzrakstīt argumentētu tekstu (piemēram, argumentētu eseju) atbilstoši EKP B2 līmeņa prasībām. Esejas tekstā skolēns apkopo informāciju un argumentus no dažādiem avotiem, izvērtē dažādas idejas un problēmu risinājumus, lai izveidotu saistītu argumentu virkni, spriestu par cēloņiem, sekām un hipotētiskām situācijām.

Runāšana

Runāšanas daļā pārbauda skolēna prasmi sagatavot, izteikt un aizstāvēt argumentētu viedokli (producēšanas darbības, starpniecības elementi un mijiedarbība). Mutvārdu daļu veido viens uzdevums, kas sastāv no divām daļām: runas prezentācija un diskusija. Skolēns saņem divus dažādus iedevumus par vienu tematu, no kuriem vismaz viens ir tekstuāls (līdz 80 vārdiem; piemēram, raksta fragments, citāts) un otrs var būt vizuāls (piemēram, karikatūra, grafiks, fotogrāfija, reklāma). Atbilstoši iedevumiem 3–5 minūšu laikā skolēns sagatavo līdz 5 minūtēm garu runu. Pēc pirmās daļas – runas prezentācijas – ir otrā daļa ar trīs intervētāja jautājumiem, kas aicina skolēnu papildināt un tālāk attīstīt savas runas saturu (1. tabula – SOLO taksonomijas III un IV līmenis).

Detalizēts uzdevumu apraksts apkopots 4. tabulā.

4. tabula. Eksāmena daļu saturs un uzbūve

Daļa	Standarta SR	Tekstu veidi (iedevums)	Uzdevumu veidi (atdevums)
Lasīšana (2–3 uzdevumi)	VS.O.1.2.1. Mērķtiecīgi meklē nepieciešamo informāciju svešvalodā, lai izskaidrotu notikumu cēloņsakarības. VS.O.2.1.1. Atpazīst dažādu valodu un stilu elementus un stereotipus tekstos, filmās, videomateriālos, diskutē par tiem un to izcelsmi. VS.O.2.2.1. Lasa un klausās ar izpratni, patstāvīgi izvēloties savam mērķim atbilstošu stratēģiju.	Dažādu veidu pamatā autentiski teksti (piemēram, raksts, brošūra, grafiks, bloga ieraksts, ziņas, daiļliteratūras fragments, enciklopēdijas ieraksts, instrukcija). 1–2 uzdevumi veidoti, izmantojot aprakstošu tekstu (kopā apmēram 500–600 vārdu), un 1–2 uzdevumi –	<ul style="list-style-type: none">• Dažādu veidu daudzizvēļu uzdevumi (a./b./c.; pareizi/aplami);• teksta papildināšanas uzdevumi (angl. <i>gap fill task</i>) – piemēram, papildināt ar trūkstošu vārdu, vārdkopu, teikumu);• teksta sakārtošanas uzdevumi (angl.

	VS.O.3.2.3. Salīdzina dažādu vārdu lomų teikumā, vārdu saskaņošanas un saistījuma veidus (piemēram, frāzes, vārdkopas) dzimtajā valodā un svešvalodā.	argumentētu tekstu (kopā apmēram 600–800 vārdu).	<i>matching task</i>) – piemēram, savienot jautājumu ar atbildi, savienot viedokli ar argumentu); <ul style="list-style-type: none"> • atvērti jautājumi (angl. <i>open ended</i>); • informācijas pārnese jautājumi (angl. <i>information transfer</i>) – tabulu, karšu, grafiku aizpildīšana.
Klausīšanās (2–3 uzdevumi)	VS.O.1.1.2. Analizē un skaidro saziņas situācijas dalībnieku lomas un nolūkus (arī daiļliteratūrā un publicistikā). VS.O.2.1.1. Atpazīst dažādu valodu un stilu elementus un stereotipus tekstos, filmās, videomateriālos, diskutē par tiem un to izcelsmi. VS.O.2.2.1. Lasa un klausās ar izpratni, patstāvīgi izvēloties savam mērķim atbilstošu stratēģiju. VS.O.3.2.1. Pamana cilvēka izrunas īpatnības un analizē runātāja intonāciju, attieksmi un iespējamo izcelsmi. Ievēro apgūstamās valodas runas un rakstu normas. Izmanto dažādu valodu variantu izrunu savu mērķu sasniegšanai.	2-3 audioieraksti (kopā apmēram 5–6 min.). Pamatā autentiski audioieraksti (piemēram, ziņas/reportāža, intervija, publiskā runa).	
Rakstīšana (2 uzdevumi)	VS.O.1.2.2. Izmanto atbilstošus svešvalodas līdzekļus, lai formulētu secinājumus, spriestu no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto dažādās saziņas situācijās. VS.O.2.3.1. Veido loģisku plānu strukturāli daudzveidīgam tekstam svešvalodā, raksta esejas vai gatavo referātus, izmantojot mērķim atbilstošu teksta struktūru (arguments, pretarguments, secinājums). VS.O.2.3.4. Publisko paša radītus tekstus, izvēloties auditorijai atbilstošu prezentācijas veidu un valodu. Atbild uz jautājumiem, izsaka	1. uzdevumam skolēns saņem saziņas situācijas aprakstu (līdz 50 vārdiem), kuras risināšanai nepieciešams veidot tekstu un mijiedarboties ar saziņas situācijas dalībniekiem. 2. uzdevumam skolēns saņem divus iedevumus, no kuriem vismaz viens ir tekstuāls (līdz 80 vārdiem) un otrs var būt vizuāls (piemēram, karikatūra, grafiks,	1. uzdevums – e-pasts, piemēram, ieteikums, sūdzība, jautājums, instrukcija, viedoklis, pieteikums darbā (aptuveni 150 vārdu). 2. uzdevums – strukturēta eseja (arguments, pretarguments, secinājums) par piedāvāto situāciju (aptuveni 250–300 vārdu).

	<p>savu viedokli un to atbilstoši argumentē. Uzdod jautājumus citiem prezentētājiem.</p> <p>VS.O.3.2.1. Pamana cilvēka izrunas īpatnības un analizē runātāja intonāciju, attieksmi un iespējamo izcelsmi. Ievēro apgūstamās valodas runas un rakstu normas. Izmanto dažādu valodu variantu izrunu savu mērķu sasniegšanai.</p> <p>VS.O.3.3.1. Izmanto zināšanas par gramatiskām konstrukcijām dažādās valodās, lai veidotu savu personisko izteiksmes stilu svešvalodā. Saziņā izmanto daudzveidīgas teikuma struktūras un vārdu krājumu.</p>	fotogrāfija).	
<p>Runāšana (gatavošanās laiks – līdz 5 min.; publiska uzstāšanās formālā diskusijā – 3-5 min.; intervētāja jautājumi)</p>	<p>VS.O.1.1.1. Analizē valodu lomu savas identitātes izveidē. Skaidro pretrunas un neskaidrības daudzvalodu saziņā.</p> <p>VS.O.1.2.3. Svešvalodā izsaka savas emocijas un pamato savas domas. Noskaidro citu cilvēku attieksmi un tās iemeslus.</p> <p>VS.O.1.2.5. Lieto daudzveidīgas saziņas stratēģijas un ievēro valodas normas daudzvalodu kontekstā, lai uzsāktu, uzturētu saziņu un nesaprašanās gadījumā to atjaunotu.</p> <p>VS.O.1.2.6. Piedalās diskusijās, pauž savu viedokli, piekrišanu vai nepiekrišanu, noskaidro citu viedokļus un to pamatojumu svešvalodā.</p> <p>VS.O.2.3.4. Publisko paša radītus tekstus, izvēloties auditorijai atbilstošu prezentācijas veidu un valodu. Atbild uz jautājumiem, izsaka savu viedokli un to atbilstoši</p>	<p>Skolēns saņem divus iedevumus, no kuriem vismaz viens ir tekstuāls (līdz 80 vārdiem) un otrs var būt vizuāls (piemēram, karikatūra, grafiks, fotogrāfija).</p>	<p>Runas prezentācija par sabiedriski nozīmīgu tematu.</p> <p>Divu dažādu dokumentu (piemēram, īss raksts un grafiks, īss bloga ieraksts un sociālā reklāma) apkopojums un analīze, lai pārliecinātu sarunas biedru par savu situācijas risinājumu.</p> <p>Skolēns izsaka strukturētu viedokli: formulē atklāto tēmu, apraksta dokumentos izklāstīto informāciju un izvērtē tās ticamību, izskaidro cēloņsakarības, formulē secinājumus.</p> <p>Skolēns noformulē ar izpētīto tēmu saistītos jautājumus/problēmas un atbild uz intervētāja jautājumiem.</p> <p>Jautājumu par neskaidrībām uzdošana intervētājam ir atļauta/pieļaujama.</p>

	<p>argumentē. Uzdod jautājumus citiem prezentētājiem.</p> <p>VS.O.3.2.1. Pamana cilvēka izrunas īpatnības un analizē runātāja intonāciju, attieksmi un iespējamo izcelsmi. Ievēro apgūstamās valodas runas un rakstu normas. Izmanto dažādu valodu variantu izrunu savu mērķu sasniegšanai.</p> <p>VS.O.3.2.5. Raksturo svešvalodas ritma un intonācijas atšķirības salīdzinājumā ar dzimto valodu, izmanto to savā runā un rakstos. Lieto pauzes un interpunkciju atbilstoši apgūstamās valodas normām.</p> <p>VS.O.3.3.1. Izmanto zināšanas par gramatiskām konstrukcijām dažādās valodās, lai veidotu savu personisko izteiksmes stilu svešvalodā. Saziņā izmanto daudzveidīgas teikuma struktūras un vārdu krājumu.</p>		
--	---	--	--

4. Piekļuves nosacījumi

Eksāmenam netiek izvirzīti noteikti piekļuves nosacījumi.

5. Nepieciešamo resursu nodrošinājums

Klausīšanās daļas norisei ir nepieciešams mp3 formāta audioierakstu atskaņotājs.

Mutvārdu (runāšanas) daļas norisei ir nepieciešama datortehnika un no Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmas lejuplādēta ieraksta programmatūra, lai veiktu skolēnu atbildes audio ierakstu.

6. Vērtēšanas kārtība un kritēriji

Katra eksāmena daļa tiek vērtēta atsevišķi, izmantojot noteiktu punktu skaitu un katram uzdevumam pielāgotu snieguma līmeņu aprakstu.

Receptīvo darbību pārbaudes uzdevumos (klausīšanās un lasīšanas daļās) vērtē izvēlētās un ierakstītās atbildes. Katra pareiza atbilde – viens punkts. Vērtē rakstītā teksta saturu, nevis formu, piemēram, pareizrakstības kļūdas, kas nerada pārpratumus un neveido jaunus vārdus, neņem vērā. Savukārt citu valodu elementu izmantojumu, kas sniedz saturiski pareizu atbildi, ņem vērā.

Rakstīšanas (1. pielikums) un runāšanas (2. pielikums) uzdevumu izpilde tiek vērtēta saskaņā ar izstrādātajiem snieguma līmeņu aprakstiem.

Skolēna snieguma rezultātus eksāmenā – iegūto punktu summu visā darbā, iegūto punktu summu katrā daļā izsaka procentuālajā novērtējumā.

Eksāmenā atbildi nevērtē, ja:

- uzdevums nav izpildīts;
- uzdevuma izpildē pilnībā ignorēti uzdevuma nosacījumi;
- atbildē ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām;
- atbildes teksts nav izlasāms;
- atbildē ir vērojamas plaģiāta pazīmes.

Rakstīšanas uzdevumu vērtēšanas kritēriji

Eksāmena rakstīšanas uzdevumu vērtēšanas kritēriji balstās uz standartā formulētajiem SR un EKP valodu apguvei. Rakstīšanas uzdevumu vērtēšanā izmanto analītisko pieeju, kas ļauj novērtēt atsevišķus teksta parametrus, par katru no tiem piešķirot punktus, kas atbilst vērtēšanas kritērijiem. Katra eksāmena rakstīšanas uzdevuma kopējo vērtējumu ietekmē skolēna sniegums četros dažādos parametros: **saturs un uzdevuma izpilde, organizācija un tekstveide, valodas līdzekļu** (vārdu krājuma un gramatisko struktūru) **daudzveidība, valodas lietojuma pareizība un precizitāte** (leksika, gramatika un pareizrakstība). Katru uzdevumu vērtē atsevišķi.

- **Saturs un uzdevuma izpilde** – vērtē teksta atbilstību uzdevuma prasībām un mērķauditorijas vajadzībām. Piemēram, vērtējot vēstuli, ņem vērā, vai un cik precīzi vēstules teksts atbilst iedevuma situācijai. Esejā vērtē, cik precīzi teksts apkopo iedevuma saturu, vai izteiktais viedoklis ir pamatots ar atbilstošiem argumentiem un piemēriem.
- **Organizācija un tekstveide** – vērtē teksta uzbūvi un saistījumu, t. i., vai teikumi un teksta daļas savstarpēji saistītas, vai lietoti atbilstoši un daudzveidīgi saistītājpārjēdzības vārdi. Piemēram, esejā būtisks ir teksta dalījums rindkopās, ievērojot principu, ka katru rindkopu veido loģiski izklāstīta, vienota doma, bet, rakstot vēstuli, jāievēro vēstules mērķis un noformējuma principi: ievads (sveiciens, uzruna un, piemēram, pateicība par iepriekš saņemto vēstuli), galvenā daļa un vēstules nobeigums (atvadišanās, pateicība, novēlējumi, cerība uz tikšanos, paraksts).
- **Valodas līdzekļu (vārdu krājuma un gramatisko struktūru) daudzveidība** – vērtē, cik plašs ir tekstā lietotais vārdu krājums (vārdu un izteicienu dažādība, vārdu savienojumi utt.) un gramatisko formu dažādība jaunveidotajā tekstā, kā arī to atbilstība dotajai situācijai. Tāpat uzmanība tiek pievērsta tam, vai teksta veidošanā pārāk daudz netiek izmantota leksika no uzdevuma nosacījumiem.
- **Valodas lietojuma pareizība un precizitāte (leksika, gramatika un pareizrakstība)** – vērtē gramatikas un vārdu krājuma izvēles precizitāti un pareizu lietojumu, piemēram, vai neprecīzi veidotas gramatiskās konstrukcijas un kļūdas vārdu pareizrakstībā netraucē uztvert tekstā izteikto domu. Būtisks ir arī tas, cik sistemātiskas ir pareizrakstības kļūdas skolēna tekstā.

Runāšanas uzdevumu vērtēšanas kritēriji

Eksāmena runāšanas daļas vērtēšanas kritēriji balstās uz standartā formulētajiem SR un EKP valodu apguvei un vērtēšanā izmanto analītisko pieeju, kas ļauj novērtēt atsevišķus teksta parametrus, par katru no tiem piešķirot punktus atbilstoši vērtēšanas kritērijiem. Runāšanas kopējo vērtējumu ietekmē skolēna sniegums piecos dažādos parametros: **sagatavotā runa** (organizācija, argumentācija un iedevumu izmantošana), **mijiedarbība informācijas nodošanā** (jautājumu izpratne un atbildes uz jautājumiem), **valodas bagātība** (valodas apjoms, diapazons), **valodas līdzekļu lietojuma pareizība** (gramatiski pareizs un leksiski precīzs valodas lietojums) un **valodas plūdums** (izrūna, uzsvāri, ritms un intonācija). Uzdevuma izpildes kritērijus (**sagatavotā runa un mijiedarbība informācijas nodošanā**) vērtē atsevišķi. Kopvērtējums par visu atbildi tiek izteikts šādos kritērijos: **valodas bagātībā, valodas līdzekļu lietojuma pareizībā, valodas plūdums**.

- **Sagatavotā runa** – izvērtē eksāmena laikā skolēna sagatavotās publiskās runas saturu, izteikto viedokļu pamatotību, teksta organizāciju, argumentāciju un iedevumu analīzi.
- **Mijiedarbība informācijas nodošanā** – vērtē skolēna spēju sadarboties, pārliecinoši atbildot uz intervētāja jautājumiem, piemēram, precīza jautājumu izpratne un izvērstas atbildes uz jautājumiem.
- **Valodas bagātība** – vērtē izmantotās leksikas apjomu un gramatisko struktūru diapazonu: proti, vai skolēns izmanto piedāvātajai saziņas situācijai atbilstošus un daudzveidīgus valodas līdzekļus.
- **Valodas līdzekļu lietojuma pareizība** – vērtē, vai skolēns lieto gramatiski pareizu un leksiski precīzu valodu.
- **Valodas plūdums** – vērtē izrunu, vārdu un teikumu uzsvaru, valodas ritmu un intonācijas atbilstību situācijai.

7. Palīg līdzekļi, kurus atļauts izmantot valsts pārbaudes darba laikā

Darbs veicams ar tumši zilu vai melnu pildspalvu.

Ja darbā izmanto citātu, nepieciešams norādīt arī tā autoru.

Pie izglītojamajiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, viedtālrunis, viedpulkstenis u. c. saziņas un informācijas apmaiņas līdzekļi), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

PIELIKUMI

1. pielikums

Skolēnu snieguma līmeņu apraksti rakstīšanas daļā

1. rakstīšanas uzdevuma vērtēšanas kritēriji (interaktīvs teksts) (12 punkti)

Vērtēšanas kritēriji	Snieguma apraksts, punkti			
Saturs un uzdevuma izpilde	Teksts neatbilst uzdevuma nosacījumiem./ Teksta apjoms nesasniedz 50 vārdus.	Teksts daļēji atbilst uzdevuma nosacījumiem.	Teksts atbilst saziņas situācijai, iespējama atkārtotā vai novirze no uzdevuma nosacījumiem.	Teksts pilnībā atbilst saziņas situācijai un uzdevuma nosacījumiem.
Organizācija un tekstveide		Tekstā daži savstarpēji saistīti teikumi un daži noformējuma elementi.	Uzdevumam daļēji atbilstošs teksta noformējums, dalījums rindkopās un teksta saistījums.	Uzdevumam atbilstošs teksta noformējums, dalījums rindkopās un teksta saistījums.
Valodas līdzekļu (vārdu krājuma un gramatisko struktūru) daudzveidība		Uzdevuma izpildei ierobežots vārdu krājums un gramatiskās struktūras, un/vai pārsvarā lietots teksts no uzdevuma nosacījumiem.	Uzdevuma izpildei un komunikācijai pietiekams vārdu krājums un gramatiskās struktūras.	Efektīvai uzdevuma izpildei un skaidrai komunikācijai atbilstošs vārdu krājums un gramatiskās struktūras.
Valodas lietojuma pareizība un precizitāte (leksika, gramatika un pareizrakstība)		Valodas lietojums daļēji saprotams, atsevišķas gramatiskās struktūras, vārdu savienojumi un vārdi ir pareizi uzrakstīti.	Valodas lietojums daļēji precīzs, tomēr kļūdas valodas lietojumā var radīt pārpratumus.	Pietiekama valodas lietojuma precizitāte, nedaudzās kļūdas netraucē/neietekmē komunikāciju.
	0 punkti.	1 punkts.	2 punkti.	3 punkti.

*Pēc eksāmena norises vērtēšanas kritērijus eksāmena vērtēšanas komisija var precizēt.

2. rakstīšanas uzdevuma vērtēšanas kritēriji (argumentēts teksts) (20 punkti)

Vērtēšanas kritēriji	Snieguma apraksts, punkti					
Saturs un uzdevuma izpilde	Teksts neatbilst uzdevuma nosacījumiem./Taksa apjoms nesasniedz 100 vārdus.	Mēģinājums rakstīt par tematu.	Daļēji uzdevuma nosacījumiem atbilstošs teksta saturs, pārstāstot informāciju no iedevuma un savas personiskās pieredzes.	Pārsvārā uzdevuma nosacījumiem atbilstošs teksta saturs, apkopojot informāciju no iedevuma, pamatojot savu viedokli ar atsevišķiem piemēriem.	Uzdevuma nosacījumiem atbilstošs teksta saturs, apkopojot informāciju no iedevuma, formulējot problēmu/jautājumu, izvēršot un pamatojot savu viedokli ar argumentiem un piemēriem.	Uzdevuma nosacījumiem atbilstošs teksta saturs, apkopojot svarīgāko informāciju no iedevuma, formulējot problēmu/jautājumu, izvēršot un pārliecinoši pamatojot savu viedokli ar argumentiem un piemēriem.
Organizācija un tekstveide		Teksts daļēji saistīts, domas virzība dažviet ir uztverama.	Saistvārdi un rindkopas daļēji atbilst teksta organizācijas nosacījumiem un satura izklāstam.	Pārsvārā strukturēts teksts; saistvārdi un rindkopas daļēji atbilst teksta organizācijas nosacījumiem un satura izklāstam.	Loģiski strukturēts teksts; saistvārdi un rindkopas pārsvārā atbilst teksta organizācijas nosacījumiem un satura izklāstam.	Skaidrs, loģiski strukturēts teksts; saistvārdi un rindkopas pilnībā atbilst teksta organizācijas nosacījumiem un satura izklāstam.
Valodas līdzekļu (vārdu krājuma un gramatisko struktūru) daudzveidība		Ļoti ierobežoti valodas līdzekļi.	Ierobežots savu vārdu krājums un vienkāršas gramatiskās struktūras, kas bieži atkārtojas.	Pietiekams vārdu krājums, lai izteiktos vienkāršā veidā, lietojot gramatiskās pamatstruktūras.	Pietiekami bagāts vārdu krājums un kompleksas gramatiskās struktūras, kas pārsvārā izmantotas atbilstoši kontekstam.	Bagāts vārdu krājums un kompleksas gramatiskās struktūras, kas izmantotas atbilstoši kontekstam.
Valodas lietojuma pareizība un precizitāte (leksika, gramatika un pareizrakstība)		Valodas lietojums pārsvārā ir kļūdainš un tikai daļēji saprotams.	Valodas lietojums bieži ir kļūdainš, bet saprotams.	Valodas lietojums ir saprotams, lai gan teikumi vai vārdi ir kļūdaini.	Valodas lietojums ir pārsvārā precīzs, nedaudzās nesistemātiskās kļūdas netraucē saprast rakstīto.	Valodas lietojuma precizitāte un pareizība pārsvārā ir augsta.
	0 punkti.	1 punkts.	2 punkti.	3 punkti.	4 punkti.	5 punkti.

*Pēc eksāmena norises vērtēšanas kritērijus eksāmena vērtēšanas komisija var precizēt.

2. pielikums

Skolēnu snieguma līmeņu apraksti runāšanas daļā

Runāšanas daļas vērtēšanas kritēriji

Vērtēšanas kritēriji		Snieguma apraksts, punkti					
Uzdevuma izpilde (10 punkti)	Sagatavotā runa (organizācija, argumentācija un iedevumu izmantošana)	Nolasa oriģinālo tekstu vai savus pierakstus.	Ietver dažus uzdevuma nosacījumus. Sniedz galvenokārt atsevišķus, savstarpēji nesaisītus apgalvojumus.	Daļēji izpilda uzdevuma nosacījumus. Izteiktais viedoklis ir saprotams, saistīts ar uzdevumā un iedevumos piedāvāto informāciju.	Daļēji izpilda uzdevuma nosacījumus. Izteiktais viedoklis ir saprotams un daļēji strukturēts, pamatots ar argumentiem vai piemēriem, pārstāsta uzdevumā un iedevumos piedāvāto informāciju.	Izpilda visus uzdevuma nosacījumus. Izteiktais viedoklis ir strukturēts, pamatots ar argumentiem un piemēriem no savas pieredzes, salīdzina uzdevumā un iedevumos piedāvāto informāciju.	Pilnībā izpilda visus uzdevuma nosacījumus. Izteiktais viedoklis ir skaidri strukturēts, pamatots ar argumentiem un piemēriem no citām mācību jomām, analizē uzdevumā un iedevumos piedāvāto informāciju.
	Mijiedarbība informācijas nodošanā (jautājumu izpratne un atbildes uz jautājumiem)	Nesniedz atbildi uz jautājumiem.	Atbild uz dažiem jautājumiem, izmantojot atsevišķus vārdus un vienkāršas frāzes.	Atbild uz jautājumiem ar intervētāja palīdzību. Sniedz īsas un vienkāršas atbildes, izmantojot iegaumētas frāzes.	Pārsvārā uzdevuma nosacījumiem atbilstošs teksta saturs, apkopojot informāciju no iedevuma, pamatojot savu viedokli ar atsevišķiem piemēriem.	Droši un argumentēti atbild uz visiem jautājumiem, sniedzot atbilstošas un izvērstas atbildes, un atsaucas uz iepriekš teikto.	Pārliecinoši un argumentēti atbild uz visiem jautājumiem, sniedzot precīzas un izvērstas atbildes, un akcentē paralēles ar iepriekš teikto.

Vārdu krājums, gramatika, valodas plūdums un izruna (15 punkti)	Valodas bagātība (valodas apjoms, diapazons)	Valodas lietojums nepietiekams, lai novērtētu.	Bieži atkārto vienas un tās pašas frāzes, lai mēģinātu noformulēt domu.	Lieto ierobežotu vārdu krājumu un vienkāršas un vienvēidīgas struktūras, lai izteiktos par doto kontekstu.	Lieto pietiekamu vārdu un struktūru krājumu, lai spētu izteikties vispārīgi un aprakstoši, un/vai pārmērīgi izmanto iedevuma leksiku.	Lieto saziņas situācijai piemērotus valodas līdzekļus. Pietiekams vārdu krājums, lai spētu brīvi izteikties par dažādiem tematiem, reti meklē vārdus vai izsakās aprakstoši.	Izmanto piedāvātajai saziņas situācijai atbilstošus un daudzveidīgus valodas līdzekļus. Ir bagāts vārdu krājums, lai spētu sniegt skaidru salīdzinājumu, izteiktu argumentētu viedokli, īpaši nemeklējot vārdus.
	Valodas līdzekļu lietojuma pareizība (gramatiski pareizs un leksiski precīzs valodas lietojums)		Valodas līdzekļu lietojums ir daļēji saprotams.	Izmanto biežāk lietotos valodas līdzekļus ar kļūdām, kuras dažreiz traucē uztvert teikto.	Diezgan pareizi izmanto biežāk lietotos valodas līdzekļus, kļūdas netraucē saziņai.	Pārsvarā pareizi lieto dažādus valodas līdzekļus, nedaudzās kļūdas un pāртеikšanās netraucē saziņai.	Pārsvarā runā gramatiski pareizi un leksiski precīzi. Nav kļūdu, kas rada pārpratumus.
	Valodas plūdums (izruna, uzsvāri, ritms un intonācija)		Runā izmanto ļoti īsus, izolētus izteikumus.	Runā ar biežām pauzēm, izmantojot atsevišķus izteikumus. Izrunas kļūdas var kavēt izpratni.	Runā ar vilcināšanos, meklējot vārdus. Izrunas kļūdas nekavē izpratni.	Runā diezgan tekoši. Izvēloties piemērotus izteikumus, iespējamās pauzes nevietā. Izrunā iespējamās nelielas kļūdas.	Runā tekoši. Pauzes ir pamatotas. Izruna un intonācija ir pārsvarā mērķvalodai atbilstoša.
		0 punkti.	1 punkts.	2 punkti.	3 punkti.	4 punkti.	5 punkti.

